

ELIS HÅSTAD IN MEMORIAM

LANDSHÖVDING ELIS HÅSTAD avled den 7 maj i Uppsala endast 59 år gammal efter ett sällsynt intensivt och arbetsfyllt liv i det allmännas tjänst. Hans bortgång betydde en svår förlust för svensk samhällsdebatt. Den folkliga självstyrelsen i dess olika arbetsformer ägnade han ett brinnande och oavlatligt intresse som vetenskapsman och akademisk lärare, politiker och konungens troman. I denna inbegrep han allt — inte bara statskicket och riksdagspolitiken utan också försvaret och de kulturella och religiösa värdena.

Han var bördig från ett uppsländskt bondehem, och helt lös-gjorde han sig aldrig från sin hembygd. Både som statsvetenskapare och politiker stod han tryggt förankrad i verkligheten. Med sin djupa och obundna konservativa samhällssyn förenade han ett socialt ansvarsmedvetande, som sammanhängande med hans hjärtegodasinnelag och starka intresse för alla de människor han mötte på livets väg. I sin utrikespolitiska åskådning var han nordiskt orienterad; han inneslöt däri också de baltiska staterna, som i honom hade en av sina varmaste och lidelsefullaste försvarare.

Han hade förmågan att lägga de historiska perspektiven på alla de samhälleliga frågor, stora och små, som han borrhade sig in i med outtröttlig inlevelse. Hans vetande var oerhört, men han behärskade också konsten att meddela sina kunskaper på ett klart och medryckande sätt. Hans inlägg i riksdagen formade sig ofta till imponerande utredningar, som höll åhörarna bundna genom det njutbara sätt på vilket han presenterade det slösande rika materialet. Samma stora generositet visade han också i umgänget med sina medmänniskor. Han var uppskattad i alla kretsar — en politiker som företrädde något så relativt sällsynt som sin egen åskådning och som med all sin lärdom hade den djupaste respekt för andras uppfattning.

Svensk Tidskrift har särskild anledning att minnas Elis Håstad för de tretton skickersedigra år han satt som tidskriftens redaktör. När han år 1936 tillträdde denna befattning, hade tidskriften legat nere i tre år. Främst genom Vilhelm Lundviks, Karl Wistrands och Ivar Andersons insatser hade de ekonomiska förutsättningarna skapats för ett återupptagande av utgivningen. För den nye redaktören

återstod nu den svåra uppgiften att återerövra den förlorade terrängen och samtidigt bryta ny mark. Som sitt program angav han att fortsätta i den gamla tidskriftens anda och göra Svensk Tidskrift till ett forum för en oavlåtlig problemdiskussion. Som få andra var han skickad att fullfölja denna politik.

Årgångarna 1936–1948 bär i stor utsträckning hans personliga prägel. Med sina breda kulturella intressen och sin frihet från partilidelse hade han inte svårt att fortsätta tidskriftens partiobundna traditioner. Han öppnade dess spalter för medarbetare från snart sagt alla kulturpolitikens fält. Ofta sträckte sig inläggen vida över partilinjerna, och inte alltid överensstämde de med den aktuella högerpolitiken. Han nådde sitt mål att sätta problem under debatt och visade samtidigt sin goda vilja att belysa frågorna från skilda håll.

Själv skrev han många av tidskriftens ledande artiklar och bidrog också med andra inlägg. Hans stora lidelse var regeringsproblemet. Med sin förkärlek för den schweiziska demokratien slog han vakt om tanken på en ständig sam-

lingsregering, kompletterad med ett folkomröstningsinstitut. Om »samlingsregeringen och samarbetsidén» skrev han också en av sina uppmärksammade artiklar vid regeringsupplösningen år 1945. Också andra inrikespolitiska frågor ägnade han stort utrymme. En aktiv medelklasspolitik var ett av hans stora intressen, ett annat var medborgarbildningen och demokratien. Mot övergreppen utanför gränserna under krigets stormtid reagerade han med starkt moraliskt engagemang: »De små nationernas förtrampande», »Balticum in memoriam» och »Finlands kamp mot övermakten» lyder några talande ledarrubriker under denna våldstid.

Sedan Håstad år 1948 utnämns till professor i statskunskap vid Stockholms högskola, måste han lämna redaktörskapet på grund av bristande tid. Vid hans bortgång vill Svensk Tidskrift tacka honom för hans stora omsorg och brinnande intresse. Han drog upp riktlinjerna för tidskriftens politik, och i hans anda fortsätter den sin verksamhet som den politiska och kulturella konservatismens fria och oavhängiga språkrör.